

RMKI

1778

ILLYES AND. RECTA INSTITUTIO

1740.

10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25

1.) RMK I.

1778 (teljes)

2.) RMK. II. 2295 / 1. peld.
(teljes)

3.) RMK II. 2409/a.)
(Telj.)

1776
RECTA
VITÆ, MORUMQUE HOMINUM
INSTITUTIO,

Id est

Selectissimi versus CATONIS
MAGNI, quos in septem Capita distri-
buens, & Secundâ hâc editione, multò me-
iorem in ordinem redigens; vicissim cura-
vit reimprimi; puro Ungarico quoq;

idiomate perlucidè declarans,

ANDREAS ILLYES,

Consecratus Episcopus Transylvaniæ.

EMBEREK ELETENEK, ES
ERKÖLCSINEK
IGAZ RENDELESE.

az az:

NAGY CATONAK válogatott bölcs
Versei; Mellyeket Hét Fejekre el-osztván,
és ez Második ki-bocsátásban sokkal job
rendbe hozván vizsontag ki-nyomtatott,
tisztá Magyar nyelvel is világossan
meg-fejtven.

ILLYES ANDRAS

Erdély Országának Szentelt Püspökje.

Nagy-Szombatban, Nyomt: 1710. Elztend.

PRÆFATIO AD LECTOREM.

Adhuc puer existens cum Scholas frequentare cepissem, in Sancto Georgio Csikiensi, loco natiuitatis meae, ab uno docto Sacerdote, ejusdem loci Plebano, audiui semel in Scholis versus sapientissimi CATONIS Magni, eximie laudari. Idcirco quamprimum Latinam linguam utcunque intelligere potui: illico versus Catonianos diligenter legere, intelligere, memoriaque mandare conatus sum, successu temporis magnam eorundem intelligentiam concepi. Tandem ipse quoque Sacerdos factus, omnes ferè versus illos memoria mandavi. Quibus vitam, moresque meos rite instituere collaboravi. Quibus insuper nonnullorum adversum me indebitè obloquentium ora sapius praelusi, eorumque minus ordinatos mores, debito modo ipsis indicavi. Porro ut alij quoque eorundem versuum copiam, usumque faciliorem habere possint; Illos in septem Capita distribui (paucis minus necessarijs intermissis) Ungarico quoque idiomate perlucido declarans, reimprimi curavi. Vellem etenim, ut quibuscunque medijs mihi metipso prodesse potui, alijs quoque prodesse possem. Vale ora pro me. Scripsi Tyrnavia gravi valde oppressus corporis infirmitate; magna nihilominus sublimatus mentis claritate. Anno Sanctissimi Salvatoris Domini nostri Jesu Christi 1710. provecta verò senilis ætatis mea 73.

ANDREAS ILLYES
Episcopus Transylvanienſis.

ELŐL JARO BESZED AZ OLVASOHOZ.

Meg gyermek lévén, mikor Iskolákat kezdettem volna gyakorlani, Csik Szent Györgyön, születésemnek helyén, egy tudós Paptól, azon helynek Plébánosától, hallottam egykor Nagy Cátonak verseit igen dicſírtetni. Annak okáért minek utánna a' Deák nyelvet annyira értettem volna. Legottan Catoi verseket szorgalmatoſſon olvasni, megérteni, és emlekezetemben venni igyekeztem. Idő jártába azoknak jó értelmét elmémben fogattam. Végezetre magam is Pappá lévén azokat a' verseket csak nem mindenestől emlekezetemben plántáltam. Mellyekkel életemet, és erkölcsimet jól rendelni ſáradoztam. Mellyekkel annak felette némel melyeknek ellenem csácsogó ſzájokat bézárlottam: és az ók rendetlen erkölcsököt illendőképpen nekik megjelentettem. Azokáért hogy mások is azon verseknek könnyebben hasznát vehessék. Azokat Hét Fejekre osztottam (kevésbé hasznosakat kihagyván) Magyar nyelven is világosan megfejtvén, vizſzont kinyomtatattam, Mivel hogy azt akarnám; a' minémű eszközökkel magamnak használhattam, másoknak is használhatnék. Légy jó egészségben: imádkozzál érettem. Írtam Nagy-Szombatban, testemnek igen nehéz betegségétől elnyomattatván, mind az által elmémnek nagy világosságával fel-emeltetvén. Szentséges Megváltó JESUS Krisztus Urunknak 1710. esztendejében. Az én megvénhedet életemnek pedig 73-dik esztendejében.

ILLYES ANDRAS
Erdélyi Püſpök.

A 1

CA-

CAPUT I.

1. **S**I Deus est animus, nobis ut carmina dicunt:
Hic tibi præcipuè sit pura mente colendus.
2. Plus vigila semper, nec somno deditus esto:
Ná diuturna quies, vitijs alimenta ministrat.
3. Virtutem primâ esse puta compescere lingvâ
Proximus ille Deo, qui scit ratione tacere.
4. Sperne repugnando tibi tu contrarius esse:
Conveniet nulli, qui secum dissidet ipse.
5. Si vitam inspicias hominum, si deniq; mores:
Cum culpent alios, nemo sine crimine vivit.
6. Quæ nocitura tenes, quàmvis sint cara relin-
Utilitas opibus præponi tẽpore debet. (que
7. Constans, & lenis ceures expostulat, esto:
Temporib9 mores sapiens sine crimine mutat
8. Nil temerè uxori de servis crede querenti:
Sapè etenim mulier, quem conjunx diligit
odit. (moneri:
9. Cumquẽ mones aliquem, nec se velit ipse
Si tibi sit charus, noli desistere cœptis.
10. Contra verbosos noli contendere verbis:
Sermo datur cunctis, animi sapientia pau-
cis.

ELSŐ FŐ.

1. **M**Int hogy Isten lélek, a' mint mondgyák
versek:
ötet tiszta szivel tisztellyék emberek.
2. Vigyázz jól mindenkor: sokat ne aluggyal:
Mert hosszú nyugalom sok vétkeket tá-
3. Nagy jószág a' nyelvet lecsillapítani: (plál.
Kedves Isten előtt okossan halgatni.
4. Te ne tusakodgyál tennen magad ellen:
Mert soha nem lehetsz senkinek kedvibe.
5. Hogy ha az emberek életit megnézed:
Senki vétek nélkül nem él: meg-isméred.
6. Az ártalmas dolgot, soha ne kedvellyed:
Hasznost, gazdagságnál nagyobra bõcsül-
lyed.
7. Magadat viselgy mint dolog kívánnya:
Idők szerént erkölcsit bõcs változtattya.
8. Feleségednek mindenben nem kel hinni:
Néha a' szízyony, férje kit szeret, gyűlöli.
9. A' kit intesz, és ő nem akarintetni:
Hogy ha néked kedves, ne szűnyél intení.
10. A' csáclogók ellen te ne vetekedgyél:
Bölcseségnek lelke mert nincsen ezeknél.

11. Dilige sic alios, ut sis tibi charus amicus;
Sic bonus esto bonis, ne te mala damna sequantur. (beri,
12. Rumores fuge, nè incipias novus autor haberi.
Nam nulli tacuisse nocet, nocet esse locutum.
13. Rem tibi promissam certò promittere noli:
Rara fides ideò, quia multi multa loquuntur.
14. Cũ te quis laudat, iudex tuus esse memento:
Plus alijs, de te, quàm tu tibi credere noli.
15. Officium alterius multis narrare memento:
Atq; alijs, cum tu benefeceris, ipse sileto.
16. Multorum cùm facta senex & dicta recenses:
Fac tibi succurant, juvenis quæ feceris ipse.
17. Ne cures, si quis tacito sermone loquatur:
Conscijs ipse sibi de se putat omnia dici.
18. Cum fueris sc̃elix, quæ sunt adversa caveto:
Non eòdem cursu respondent ultima primis.
19. Cum dubia, & fragilis sit nobis vita tributa:
In morte alterius spem tu tibi ponere noli.
20. Exiguum munus cum dat tibi pauper amicus.
Accipito placidè, plenè, & laudare memento.
21. Infantem nudum cùm te natura creàrit:
Paupertatis onus patienter ferre memento.

CAPUT II.

1. **S**I tibi pro meritis nemo respondet amicus:
Inculcare Deum noli, sed te ipse coërce.
2. Ne

1. Szeresséd másokat: de inkább magadot:
Ugy légy jó másoknak: ne szenvedgy károkat.
2. Hir hordozo ne légy: meg ne csalatkozzál:
Okossan halgatni hasznosb csácfogásnál.
3. Mit néked ígirték, másnak ne ígírd:
Sokakat szõllonak hitelit ne vegyed.
4. Mikor dicírtetel, bíró légy magadnak:
Inkább hídigy magadnak, hogysé mint másoknak.
5. Más jó tetteményét sokaknak beszélljed:
Ha másokkal jól térsz, halgatasban vegyed.
6. Sokak cselekedetéről ha beszéltél:
Gondold meg a miket te is cselekedtél.
7. Ne bánd ha valaki alattomban beszél:
Magának gyanos beszédet magáról vél.
8. Mikor jól vá dolgoz, gonoszt távoztasd el:
Nem egy uton járnak utolsók elsőekkel.
9. Minthogy kétséges, romlando az életed.
Másnak halálában reménséged ne ted.
10. Kicsin ajándékát szegény barátodnak:
Ved kedvesen, és dicírd azt másoknak.
11. Minthogy világra mezételen születél:
Szegénységnek terhet szévedgyed békével.

MASODIK FŐ.

1. **H**A érdemid szerént nem felelnek néked:
Isten ellen ne szõlly: magadat meggyőzzed. A 4 2. Mér.

2. Ne tibi quid delit, quæ sitis utere parcè : (to.
Utq; quod est, serves, semper tibi deesse puta-
3. Quod præstare potes, ne bis promiseris ulli:
Ne sis ventosus, dum vis urbanus haberi.
4. Qui simulat verbis, nec corde est fidus amicus:
Tu quoq; fac simula: sic ars deluditur arte.
5. Noli homines blandos nimium sermone pro-
bare : (aueps:
Fistula dulce canit, volucrum dum decipit
6. Si tibi sint nati, nec opes, tunc artibus illos:
Instrue, quò possint inopem defendere vitam
7. Quod vile est, carum: quod carum est, vi-
le putato:
Sic tu nec parcus, nec avarus habebis ulli.
8. Quæ culpæ soles, ea tu ne faceris ipse:
Turpe est doctori, cum culpa redarguit ipsū.
9. Quod iustum est petito, vel quod videatur
honestum : (negari.
Nam stultum est petere id, quod possit iure
10. Ignotum tibi nolito præponere notis:
Cognita iudicio constant, incognita casu.
11. Cum dubia incertis versetur vita periculis:
Pro lucro tibi pone diem, quicumq; laboras.
12. Vincere cum possis nonnunquam cede sodali:
Obsequio quoniam dulces vincuntur amici.
13. Ne dubites, cum magna petas, impendere
parva:
His etenim rebus coniungit gratia charos.

2. Mértékletessen ély, hogy ne szűkölködjél:
Istentől mindeneket e' végre vöttél.
3. Könnyen ne másollyad, mit egyszerigirtél:
Hogy megböcsültessél, te ne szélesked-
gyél.
4. A' ki hízelkedik: de nincsen jó szível:
Te is fizess néki olyan mesterséggel.
5. A' hízelkedőknek né kel könnyen hinni:
Edeessen szól a' lip madarat megcsalni.
6. Ha fiad vannak, 's értekid nincsenek:
Mesterségre tanítsd hogy élhessenek.
7. Ala valo, és drága dolgokkal úgy ély:
Hogy másokat mindenekben jól megse-
gélly.
8. Ne cseleked a' miket szoktál gyalázní:
Tanítónak rut, azokról vádoltatni.
9. A' mi igaz kérjed: másét ne kívánnýad:
Másoknak jószágát kívánni nem szabad.
10. Isméretlenért el ne hadd ismérdődöt:
Isméretlen néha megártani szokott.
11. Minthogy veszedelmekben forog életünk:
Jóra igyekezzünk: nyertések lehessünk.
12. Noha meggyőzhetnéd, engedgy a' tár-
sodnak:
Engedelmesség szerzője barátságnak.
13. Mikor nagy dolgot kérsz ne szánd kicshint
adni:
Illyen módó másnak jó kedvét nyerhetni.

14. Litē inferre cave, cū quo tibi gratia juncta est:

Ira odium generat, concordia nutrit amorem.
 15. Servorum ob culpā cum te dolor urget in irā:
 Ipse tibi moderare, tuis ut parcere possis.

16. Quem superare potes, interdū vince ferendo:
 Maxima enim morū semper patientia virtus.

17. Conserva potiūs, quæ sunt jam parta labore:
 Cum labor in damno est, crescit mortalis ege-
 stas.

18. Dapsilis interdum notis, & largus amicis:
 Cum fueris fœlix, semper tibi proximus esto.

19. Ut sapiens vivas, audi quæ discere possis:
 Per quæ semotum vitijs, traducitur ævum.

20. Ergo adesto, & quæ sit sapientia, disce le-
 gendo: (fuge lites.

Quod lætum est, animo complectere: sed

21. Si potes ignotis etiam prodesse memento:
 Utilius regno, meritis accipere amicos.

CAPUT III.

1. **M**itte arcana Dei, cœlumq; inquirere quid sit.

Cum sis mortalis, quæ sunt mortalia cura.

2. Iratus de re incerta contendere noli:
 Impedit ira animum, ne possit cernere ve-
 rum.

3. Fac

14. Te ne perlekedgyél kedves társod ellen:
 Haragot távoztasd: ély jó szeretetben.

15. Szolgaid vétkéért hogyha megharagszol:
 Mértékellyed magad: emlékezzél jórol.

16. A' kit meggyőzhetnél szenvedd békeség-
 ben:

Nagy jó találtatik tűrés szenvedésben.

17. Tarcsdmeg mit kerestél igaz fáradsággal:
 Terheltetik ember néha kár vállalással.

18. Néha a' mint lehet tégy jól barátiddal:
 Mikoron boldog vagy; ély szép jóvaiddal.

19. Kereks bölcseséget sok jokat tanólván:
 Ely igazán, gonosz vétkeket utálván.

20. Azert mi légyen bölcsesség, megtanol-
 lyad:

Jó cselekedetekben magad foglallyad.

21. Ha lehet ismételtenekkelis jól tégy:
 Erdemiddel barátokat magadnak végy.

HARMADIK FŐ.

1. **I**Stennek titkos dolgait ne vizsgállyad.
 Halando ember vagy, magad el ne
 bizzad.

2. Haraguán másokkal ne veszekedgyél:
 Haragudott lélek okossággal nem él.

3. Tégy

3. Fac sumptū properè, cum res desiderat ipsa:
Dandum etenim est aliquid, cum tempus postulat, aut res. (mento.)
4. Quod nimium est fugito: parvò gaudere metu-
Tuta magè est puppis, modicò quæ flumina fertur.
5. Quod pudeat socios prudens celare memento:
Ne plures culpent id, quod tibi displicet uni.
6. Nolo putes pravos homines peccata lucrari:
Temporibus peccata latent, & tēpore parent.
7. Corporis exigui vires contemnere noli:
Consilio pollet, cui vim natura negavit.
8. Quem scieris non esse parem tibi, tempore cede:
Victorem à victo superari sæpè videmus.
9. Adversus motum noli contendere verbis:
Lis minimis verbis interdum maxima crescit.
10. Quid Deus intendat noli perquirere sorte:
Quid statuatur de te, sine te deliberat ipse.
11. Invidiam nimio cultu vitare memento:
Quæ si non lædit, tamen hanc sufferre molestum est.
12. Esto animò forti, cum sis damnatus iniquè:
Nemo diù gaudet, qui iudice vincit iniquò.
13. Litis præteritæ noli maledicta referre:
Post inimicitias iram meminisse malorum est.
14. Nec te collaudes, nec te culpaveris ipse:
Hoc faciunt stulti, quos gloria vexat inanis.

15. Ute-

3. Tégy hamar költséget, dolog úgy kívánván:
- Adnod kel valamit az idő úgy hozván.
4. Sokakat távoztasd: kevéssel bé-érjed:
- Bátorságosb hajó kicsin vizben hidgyed.
5. Mitszégyenlenek társaid, eltitkollyad:
- Ne sokan gyalázzák; ne nyilatkoztassad.
6. Gonosz emberek vétkei kitudódnak:
- Bizonyos időben kinyilatkoztatnak.
7. Kicsin testnek ereit meg ne utálljad:
- Sőt természetnek nagy tanácsát csudáljad.
8. A' kit látz hamissan rajtad uralkodni:
- Békével szenvedgyed: Isten megitili.
9. Te ne vetekedgyél jó ismerősséddel:
- Nagy pörpatvar támad néha kis igikkal.
10. A' mit Isten akar sorfal ne vizsgáljad!
- Mit rendelt te rólad, végbe viszi tudgyad.
11. Minden módon távoztassad irigységet:
- Mert keferúséggel bétölti szivedet.
12. Erős szivel légy hamissan kárhoztatván:
- Sokáig nem örvend, ki vádolt hamissan.
13. Elmult törvénynek átkait ne emlitsed:
- Ellenkezések után haragot győzzed.
14. Ne dicirjed magadot, se ne gyalázzad:
- Hivságos dicsőséget ne kapdossad.

15. Mér-

15. Utere quæsitis modicè, cum sumptus abundat :
(longô:

Labitur exiguo, quod partum est tempore

16. Insuper esto, cum tempus postulat aut res :
Stultitiam simulare locô, prudentia summa est

17. Luxuriam fugito, simul & vitare memento :
Crimen avaritiæ : nam sunt contraria famæ.

18. Noli tu quædam referenti credere semper :
Exigua est tribuenda fides, qui multa loquuntur.

19. Quod potu peccas, ignoscere tu tibi noli :
Nam nullû crimen vini est, sed culpa bibetis :

20. Consilium arcanum tacito comitte sodali :
Corporis auxilium medico comitte fideli.

21. Successus noli indignos tu ferre molestè :
Indulget fortuna malis, ut lædere possit.

CAPUT IV.

1. **P**ROspice, qui veniunt, hos casus esse ferendos
Nam leviùs lædit quid quid prævideris ante.

2. Rebus in adversis animum submittere noli ;
Spem retine : spes una hominem nec morte relinquit.

3. Rem tibi quam noscis aptam dimittere noli :
Fronte capillata est post hæc occasio calva.

4. Quid sequitur specta, quodq; imminet ante
videto. (utramq;

Illum imitare Deum, qui partem spectat
s. For-

15. Mértékleteffen ély, sok költséged lévén ;
Rövid idő alatt el-kél sok keresmén.

16. Igen együgyű légy, idő úgy kívánván :
Mint egy bolondságot magadról mutatván.

17. Bujaságot, fősvénységet távoztassad :
Ezekkel jó híredet meg ne mocskollyad.

18. Némelly beszédeknek ne adgy hitelt könnyen :

Sokakat szollóknak hitelek mert nincse.

19. Részeg vétkezőnek nincs semmi mentsége :
Né bornak ; sőt az ivonak vagyon vétke.

20. Titkos tanácsodat igaz barátodra :
Beteges testedet bizzad hív orvosra.

21. Méltatlan embernek van elő menése.
Kedvez a' szerencse, hogy olyant megsértse.

NEG Y E D I K F Ö.

1. **E**Lévémegnézzed, a' mik történhetnek :
Kevésbé artanak, mellyek ismértettek.

2. Haborusagokban jó kedved ne rontsdad :
Még az halálbanis reménséged tartsdad.

3. Melly dolog jó néked, könnyen ne bocsássad
Né mindenkor szolgál jó szerencse, tudgyad

4. Következőt nézzed : jó vendőt tekéntséd :
Minden dolgaidban az Istent kövesséd :

s. Mer-

- 5. Fortior ut valeas. interdum parcior esto :
Pauca voluptati debentur : plura salutis.
- 6. Judiciū populi nunquam contempseris unus :
Ne nulli placeas du vis contemnere multos.
- 7 Sit tibi præcipuè quod primum est, cura salutis :
Tempora ne culpes cū sis tibi causa doloris.
- 8. Somnia ne cures : nam mens humana quod optat :
(ipsum. Cū vigilat sperans, per somnum cernit id
- 9. Instrue præceptis animum, nec discere cesses :
Nam sinè doctrinā vita est quasi mortis imago
- 10. Comoda multa feres : sin autem spreveris illud :
Non me scriptorem, sed te neglexeris ipse.
- 11. Cū rectè vivas, ne cures verba malorum :
Arbitrij nostri non est, quid quisq; loquatur.
- 12. Productus testis, salvō tamen ante pudore :
Quantumcunq; potes celato crimen amici.
- 13. Sermones blandos, blæsosq; cavere memento :
Simplicitas veri sana est : fraus ficta loquendi.
- 14. Segnitiam fugito, quæ vitæ ignavia fertur :
Nam cum animus langvet, consumit inertia corpus.
- 15. Interpone tuis interdum gaudia curis :
Ut possis animō quemvis sufferre laborem.
- 16. Alterius dictum, aut factum ne carpsieris unquam :

Exemplo simili ne te derideat alter.

17. Quæ

- 5. Mertékleteffen ély hogy légy jó erőben.
Idvótségben örvendgy, ne gyönyörűségbe
- 6. Népek itéletit soha ne utálljad :
Azok jó kedvétől magad meg ne foszszad.
- 7. Jó gondgyát visellyed jó egészségednek :
Te vagy nem az idő oka betegségnek.
- 8. Ne gondoly alommal : mert a' mit kívántal :
Aluván álmodban olyan dolgot láttál.
- 9. Jól tanulj mindenkor, soha meg ne szűnyél :
Jó tudomány nélkül ember mint barom él
- 10. Sok hasznaid lélnék : ha pedig megveted :
Jó tudománt : magadot nagy kárba ejted.
- 1. Ely igazán : ne gondoly gonosz igikkel :
Mellyeket ellened ellenséged beszél.
- 2. Bizonyságul hivattatván a' mint lehet :
Igazán titkollyad barátodnak vétket.
- 3. Távoztassad hizelkedő beszédeket :
Tarcsd igazán szőlő jó együgyűséget.
- 4. Elkerüllyed a' mi restségnek hivatik :
Midőn lélek lankad a' test tunyálkodik.
- 5. A' te gondaidban örömed élítsed :
Minden dolgaidot jól végbe vihesse.
- 6. Másoknak cselekedetit ne kárpálljad :
Hasonló példát magad ellen ne halljad.

B

17. Mi-

17. Quæ tibi fors dederit tabulis suprema notato:
Augendo serua, ne sis quem fama loquatur.
18. Cum te divitiæ superant in fine senectæ:
Munificus facito vivas, non parcus amicis.
19. Utile consilium dominus ne despice servi:
Nullius sensum, si prodest, tempseris unquã.
20. Rebus, & in censu, si non est quod fuit antè:
Fac vivas contentus cõ quod tempora præbent.
22. Uxorem fuge, ne ducas sub nomine dotis:
Et compescere fac, si coeperit esse molesta.

CAPUT V.

1. **M**ultorum disce exemplo, quæ facta sequaris:
Quæ fugias. Vita est nobis aliena magistra.
2. Quod potes id tentes, operis ne pondere pressus:
Succumbat labor, & frustra tentata relinquas.
3. Quod nōsti haud rectè factum, nolito tacere:
Ne videre malos imitari velle tacendo.
4. Judicis auxilium sub iniquâ lege rogato:
Ipsæ etenim leges cupiunt, ut jure regantur.
5. Quod merito pateris, patienter ferre memento
Cum quæ reus tibi sis, ipsum te iudice damna.
6. Multa legas facito, perlectis perlege multa:
Nam miranda canunt, sed non credenda poetæ.

7. In-

17. Miket fors néked adott ne tékozollyad:
Meg ne gyaláztassál: öregbitvén tartssad.
18. Ha sok gazdagságid vannak vénségedben:
Barátidnak kedveskedgyel szűkségeken.
19. Szolgádnak hasznostanátsát meg ne vesséd
A' mi használ néked, mindentől bévegyed.
20. Mik az előtt voltak, ha nincsenek néked:
Elly békével azzal, mit az idő enged.
21. Feleséget ne végy gazdagság kedvéért:
Mégfanyargasd ötet gonosz erkölcsért.

ÖTÖDDIK FÖ.

1. **S**okaknak példája legyen követésre:
Igazak élete életünk mestere.
2. A' mi tőled lehet azt jól végbe vigyed:
Igen terhes dolog el ne nyomjon téged.
3. Kiálcs gonosz cselekedeteket látván:
Ne láttassál gonoszt követni, halgatván.
4. Hamis törvényt meg jelencsed a' Bironak
Törvények kívánniak, hogy megtartassanak. (vedgyed)
5. A' mit méltán szenvedsz, békével szenvedkesnek ismervén, magad megitillyed.
6. Olvassad azokat, mik jóknak látszanak:
Sokat de nem hiendőt Poéták irnak.

B 2

7. Csene

7. Inter convivas fac sis sermone modestus :
Ne dicare loquax, dum vis Urbanus haberi.
8. Conjugis iratæ noli tu verba timere : (rat.
Nā lachrymis struit insidias, dū fœmina plo-
9. Utere quæ sitis, sed non videaris abuti : (tur.
Qui sua consumūt, cū m deest, aliena sequun-
10. Fac tibi proponas, mortem non esse timendā :
Quæ bona si non est, finis tamen illa malorum est.
11. Uxoris lingvam, si frugi est, ferre memento :
Namq; malum est, nil velle pati, nec posse tacere.
12. Dilige non ægrâ charos pietate parentes :
Nec matrē offendas, dū vis bonus esse parenti.
13. Despice divitias, si vis animo esse beatus :
Quas qui suspiciunt, mendicant semper avari.
14. Comoda naturæ nullō tibi tempore deêrunt :
Si contentus eō fueris, quod postulat usus.
15. Incautus cum sis, nec rem ratione gubernes :
Noli fortunam, quæ non est, dicere cœcam.
16. Cū fueris locuples, corpus curare memento :
Æger habet dives numos, se non habet ipsū.
17. Verbera cū tuleris discens aliquando magistri :
Fer patris imperium, cum verbis exit in iram.
18. Res age, quæ profunt, rursus vitare memento.
In quibus error inest, nec spes est certa laboris.

19. Quod

7. Csendes beszédű légy a' lakodalomban :
Ne mondasál csácsogónak sokat szolván.
8. Ne gondoly feleségednek haragjával :
Incselkedik alszóny tettetett sírással.
9. Elly keresményeddel, mint a' szűkség
hozza :
Magáét tékozló másokét kívánnya.
10. Bátorítsd szived : ne fély az haláltól.
Azzal menekedél sok nyomoruságtól.
11. Feleséged nyelvét, ha hasznos szenved-
gyed : (gyed.
Semmit nem szenvedni, nem jó azt elhí-
12. Jól cselekszel atyád fiait szeretvén :
Anyádot ne bántsd azokhoz jó lévén.
13. Vessd meg gazdagságot : szolgálly az Isten-
nek : (nek.
A' kik kincset gyűjtnek fősvényekké lész-
14. Testi táplálások meglésznek tenéked :
Azzal elégedvén mire van szűkséged.
15. Ha nincs okosságod jó gondot viselni :
Miért a' szerencsét vaknak mondod lenni.
16. Gazdag lévén, viselly gondot a' testedre :
A' gazdag gyötrődik, ha nincs egé-
sége.
17. Tanolo lévén verettél mesteredtől :
Parancsolatot bevegged az Atyádtól.
18. A' mik használnak, azokat cselekedgyed
A' mellyek ártanak, azokat kerüllyed.

B 3

19. A'

- 19. Quod donare potes, gratis concede roganti:
Nam rectè fecisse bonis in parte lucrorum est.
- 20. Quod tibi suspectum est, confestim discute
quid sit: (nocere.
Namquè solent, primò quæ sunt neglecta
- 21. Cum te detineat veneris damnoſa voluptas:
Indulgere gulæ noli; quæ ventris amica est.

CAPUT VI.

- 1. **C**um tibi proponas animalia cuncta timere:
Unum hominem tibi præcipio plus esse
timendum.
- 2. Cum tibi prævalidæ fuerint in corpore vires:
Fac sapias: sic tu poteris vir fortis haberi.
- 3. Auxilium à notis petito, si fortè laboras:
Nec quisquam melior medicus, quàm fidus
amicus.
- 4. Cum tibi vel socium, vel fidum quæris amicū:
Nō tibi fortuna est hominis, sed vita petenda.
- 5. Utere quæſitis opibus: fuge nomen avari:
Quid tibi divitiarū profunt, si pauper abundas.
- 6. Si famam servare cupis, dum vivis, honestam:
Fac fugias animō, quæ sunt mala gaudia vitæ.
- 7. Disce aliquid: nā cum subito fortuna recedit:
Ars remanet, vitamquè hominis non deserit
unquam.

8. Per-

- 19. A' mit ajándékon adhatz, ad kérőnek:
Jókkal jót mivelni, része nyereségnek.
- 20. Miről gyanakodol szükség megvizsgálni:
Az elhenyelt dolgok megszoktak ár-
tani.
- 21. Holott a' bujaság háborgat tégedet:
Torkosságnak ne engedgyed a' testedet.

HATODIK FŐ.

- 1. **H**olott felhetsz minden lelkes álla-
toktól:
Inkább kel tartanod néked egy embertől.
- 2. Ha jó egészséged vagy a' testedben:
Okossan élly, hogy meg ne sértődgyél
ebben.
- 3. Nyavalyádban kérj segítséget másoktól:
Jó orvosság segéttetni barátidtól.
- 4. Mikor barátot keresz tennen magadnak:
Ne szerencsáját, sőt életét nézd annak.
- 5. Ely gazdagságiddal: ne légy fősvénység-
ben: (ségben.
Mit használ gazdagság ha élsz szegény-
ben.
- 6. Ha akarod megtartani jó híredet:
Távoztassad testednek gyönyörűségét.
- 7. Tanoly mert ha jó szerencse eltávozik:
Jó tudományokban lelked örvendezik.

B 4

8. Hal-

8. Perspicito tecum tacitus, quid quisq; loquatur.
Sermo hominē mores & celat, & indicat idē.
9. Exerce studium, quā vis perceperis artem:
Ut cura ingenium, sic & manus adjuvat usū.
10. Multum ne cures venturi tempora fati:
Non timet is mortē, qui scit contemnere vitā.
11. Disce, sed à doctis: indoctos ipse doceto:
Propaganda etenim rerum doctrina bonarū.
12. Hoc bibe quod possis, si tu vis vivere sanus:
Morbi causa mali est homini quandoque volup-
tas. (baris)
13. Laudāris quodcunq; palam, quodcunq; pro:
Hoc cave ne rursus levitatis crimine damnes.
14. Tranquillis rebus quæ sunt adversa caveto:
Rursus in adversis melius sperare memento.
15. Discere ne cesses, curā sapientia crescit:
Rara datur longō prudentia temporis usu.
16. Parcē laudato, nam quem tu sæpē probāris:
Una dies qualis fuerit, monstrabit amicus.
17. Ne pudeat, quæ nescieris, te velle doceri: (le.
Scire aliquid laus est, pudor est nō discere vel-
18. Demissos animo, ac tacitos vitare memento:
Quō flumen placidum est, forsan latet altius
unda.
19. Cū tibi displiceat rerum fortuna tuarum:
Alterius spectā, quo sis discrimine peior.
20. Quod potes id tenta: nā littus carpere remis:
Tutius est multo, quā velū tendere in altū.

8. Halgald miképpen emberek beszélnek:
Beszéd jelenti erkölcsit embereknek.
9. Gyakorlyad szünetlen jó mesterségedet:
Gyakorlatosság tartya mesterségeket.
10. Ne busuly hogy halál választ a' világtól:
Eletit utáló nem fél az haláltól.
11. Jól tanics másokat: tanítással mástól:
Minden jó tudomány vétetik másoktól.
12. Annyit igyál; megmaradgyon jó egészség:
Oka betegségnek testi gyönyörűség.
13. Akár melly dolgot, ha nyilván megdi-
cirtél:
Viszont meg ne gyalázd álhatatlan szível
14. Csendes dolgokban ellenkezőt távoztasd:
Ellenkezésekben jó reménséged tarcsd.
15. Bölcseséget tanolni te meg ne szűnnyél:
Okosság adatik hosszú jó éléssel.
16. Felettéb ne dicírd felebarátod:
Hamar megtudodik ki légyen barátod.
17. A' miket nem tudcz, ne szégyenlyed ta-
nolni:
Nem gyalázat, sőt dicíret taníttatni.
18. Nem könnyen hihetni halgato embernek:
Nagy mélysége lehet lassu folyo viznek.
19. Szerencséd folyása ha nem tetszik néked:
Mások szerencséje mint foly megnézheted
20. A' mit végbe vihetsz, azt vegyed magadra
Elsúlyod az hajó, ha nem juthat partra.

21. Contra hominem iustum pravè contendere noli.
Semper enim Deus injustas ulciscitur iras.

CAPUT VII.

1. **E** Reptis opibus, noli mœrere dolendo :
Sed gaude potius, si non contingat habere.
  2. Est iactura gravis, quæ sunt, amittere damnis :
Sunt quædã, quæ ferre decet patienter amicũ
  3. Tempora longa tibi noli promittere vitæ :
Quocunque ingrederis, sequitur mors corpus ut umbra.
  4. Cede locum læsus fortunæ, cede potenti :
Lædere quæ potuit, prodesse aliquando valebit.
  5. Cum quid peccâris, castiga te ipse subinde :
Vulnera dũ sanas, dolor est medicina doloris.
  6. Damnâris nunquam post longum tempus amicum :
Mutavit mores; sed pignora prima memento.
  7. Grator officijs, quo sis mage gratioresto :
Ne nomen subeas, quod dicitur officiperda.
  8. Suspectus caveas, ne sis miser omnibus horis :
Nam timidus, & suspectus aptissima mors est.
  9. Cum fueris servos proprios mercatus in usus :
Et famulos dicas, homines tamẽ esse memento
  10. Quã primũ rapienda tibi est occasio prima :
Ne rursus quæras, quæ jam neglexeris antè,
11. Mor-

21. Te ne patvarkodgyal igaz ember ellen :
Mert hamisságodért megbüntet az Isten,

HETEDIK FÖ.

1. **E**L-vesztvén gazdagságidot ne törõdgyél :
(kedtél).
Sõt õrvendezz, hogy nagy butul menegyél.
  2. Nagy kárvallas mindeneket elvesztetni :
Sok dolgot kell barátodért elszenvedni.
  3. Hozszu életet ne igirj te magadnak :
Minden helyen lehetsz torkában halálnak
  4. Engedgy szerencsének, attól megsértetvén :
A'ki megsérthetett; segíthet jól tévén.
  5. Tudván hogy vétkeztl, fanyargasd magadat :
Sebeid gyógyítván, szenvedsz fájdalmakat.
  6. Barátod hozszu idő után ne kárhoztassad :
Valtoztatta erkölcsit: viszszá fogadgyad.
  7. Jo téteményekért te légy háláado :
Ne mondasék rolad : háládatlankodó.
  8. Távoztassad, ne légy mindenkoró gyanos
Illendõ halálhoz, ki mindenkor gyanos.
  9. Mikor teñé magadnak szolgákokat fogadsz :
Emlékezzélmeg hogy embereket fogadsz.
  10. Elsõ alkalmatóságot vedd magadnak :
Hogy buvát ne vallya az elmulatásnak.
11. Ne

11. Morte repentinâ noli gaudere malorum:
Felices obeunt, quorum sine crimine vita est.
12. Cum tibi sit conjunx, & res, & fama laboret:
Vitandum ducas inimicum nomen amici.
13. Cum tibi contingat studio cognoscere multa:
Fac discas plura, & vites non velle doceri.
14. Securam quicumque cupis traducere vitam:
Nec vitijs hæerere animû, quæ morib9 obsunt.
15. Hæc præcepta tibi semper relegenda me-
mento:
Invenies aliquid, tu in quo te utare magistro.

*Catonis quosdam versus non scribere duxi:
Illorumq; loco hi septem sunt annumerandi*

1. **L**ectio librorum esca animi est, quæ si bona
prodest:
Si mala sit, nō parva solet dare damna legenti.
2. Libros scruteris, quamvis opulentus haberis:
Stellis, atq; herbis vis est; sed maxima verbis.
3. Omnia quæ mala sunt fugias; sed tempore in
omni:
Sit liber in manibus, qui bona multa dabit.
4. Si puer hoc sciret, quantû doctrina valeret:
Rarò dormiret; sed noctè, dieq; studeret.
5. Ast homines pauci curant perquirere verum:
Perdere rem caram tempora nostra solent.
6. Dis.

11. Ne örüly halálán gonosz embereknek:
Boldogul hálnak meg, a' kik nem vétkez-
nek.
12. Feleséged lévén, ha kevés értéked:
Másokkal ne légyen vendégeskedésed.
13. Hogyha sok dolgokat te jól megtanoltál:
Még többeket tanóly: többre tanítsd.
14. Ha bátorságos életû kívánsz lenni:
Lelkedet vétkekkel meg nem ferteztetni.
15. Ez regulakót mindenkor megolvassad:
Találsz valamit, mellyre magad tanítsad.

*Minthogy verseiből Catonak kihagytam:
Azoknak helyébe ez hetet számláltam.*

1. **K**önyvek olvasása a' léleknek étke:
Ha jó, építője, ha gonosz, vesztője.
2. Ha gazdag lélsz szis könyveket vizsgál-
lyad:
Csillagok, fűk, igik erejét lássad.
3. Minden gonosztól fuss; de minden idő-
ben,
Jó könyvek legyenek a' te kezeidben.
4. Ha gyermek tudná hasznát a' tudomány-
nak:
Ejjel, nappal tanolná értelmét annak.
5. De kevés emberek igazat keresnek:
Igen drága, dolgot könnyen elveztnek.
6. Em.

6. Discite mortales semper cognoscere verum:
Sic etenim Dominus noscitur ipse Deus.
7. Discatis veluti sitis de tempore tuti:
Vivatis puri quasi sitis cras morituri.

Admonitio Interpretis.

1. **V**Os omnes moneo: pueri, juvenesq; senesq;
Catonis doctos semper condiscite versus.
2. Hos siquidem versus Huictramite duxi:
Ut Gens Hunnorum melius condiscere possit.
3. Prudentes homines nituntur discere semper
Sic etenim cuncti sapientes efficiuntur.
4. Per medias tenebras oriuntur lumina justis:
Munifici summâ, Domini magni pietate.
5. Hæc Catonis ego subjeci carmina prælo:
Ut homines docti & sapientes efficiantur.
6. Omnia prudenter, sapienter perfice semper:
Semper enim sapiens conatur vivere rectè.
7. Quisquis amas mundum tibi prospice quo sit
eundum: (cladis.
Hæc via qua vadis, via pessima, plenaque
8. Omnibus in rebus tibi cum Deus auxiliatur:
Est dignum verè ut Deus à te semper ametur.
9. Quisquis amat Dominum cognoscitur ille beat'
Hunc etenim Dominus benedicet tempore in
omni.
10. Concelebrate Deum cœli, terræq; potentem:
Ut Deus omnipotens, det vobis gaudia vera.

Ama-

6. Emberek igazságot megismerjétek:
Illyen módon az Ur Istent ismeritek.
7. Tanoljatok mintha örökké élnétek:
Mint holnap meghalók úgy tisztán éljé-
tek.

Magyarázónak Intése.

1. **G**Yermeket, iffiat, és vén embert intek:
Catonak verseit ti jól megértsetek.
2. Imé ez verseket jól megmagyaráztam:
Hogy Magyar Nemzetemet jól tanithassátok.
3. Okos emberek mindenkor jól tanolnak:
Hogy nagy bölcseséget nyerjenek magok-
nak.
4. Setéségek által fényességek jönnek:
Isten jóvoltából igaz embereknek.
5. Ez verseit Catonak kinyomtattattam:
Hogy embereket bölcseségre tanítsam.
6. Minden dolgot cselekedgyél bölcseségből:
Igyekezik a' bölcs élni bölcseségben.
7. Világ szeretője, hová még meg nézzed:
Ez ut a' mellyen jársz, törbe viszen téged.
8. Mindenekben téged megsegét az Isten.
Mélto tőled szerettetni mindenekben.
9. Ki Istent szereti boldoggá tétetik:
Mert minden időben Istentől áldatik.
10. Ményeknek földnek Istent dicírijátok:
Hogy igaz örömet Isten adgyon néktek.

Ma-

Amara Interpretis de gravi valde oppressiva infirmitate, Lamentatio.

EGO miser homo, qui mortem expecto, animo contristato. Cum quanto mœrore, corporis dolore crucior in hoc lecto. Melius esset obire: Ex hoc mundo migrare. Respice me Deus, Meique miserere. Quia non est amicus: Nec fidelis medicus, Qui meum dolorem posset perlenire.

Ad quam miseriam ecce sum redactus. qui eram honoratus. Ab omnibus hominibus sum despectus: Sic decepit me mundus. Amicis sum privatus: Gravi morbo affectus. Rogo te adjuva me misericors Deus: Quoniam non est amicus: Nec fidelis medicus. Est homo ingratus, & malitiosus.

Vulpes in laqueum, lupus in foveam derrepente incidit. Homo vinculus carcere inclusus, miserrimè se sentit. Ad mortem destinatus, atq; sententiatus incessanter gemit atque contremiscit. Sic homo consternatus, gravi morbo affectus miseras sentit, semper ingemiscit.

Imploro Dominum, quatenus miserum adjuvet me famulum. Alios etiam juvare dignetur: ne valde contristentur. Mœrorem atq; luctum
con-

Magyarázonak igen nehéz elnyomó betegségéről keserves siralma.

EN nyomorult ember, ki az halált várom, látván nyomoruságom, Melly búval bánattal, Testi fojdalmokkal, én ez ágyban kinlodom. Jobb lőt volna halálom: Ez világtól megválnom: Tekéncs már én reám Uram Teremtőm. Mert nincs oly jó barátom: sem pedig hiv orvosom, A ki enyhitené keserves fájdalomom.

Melly nagy nyomoruságra imé jutottam, ki tiszteletben voltam. Minden emberektől már megutáltattam: Világtól csalattattam. Barátimtól fosztattam: Nyavalyától rontattam. Kérlek téged segélymeg irgalmas Isten. mert jó barátom nincsen: Igaz orvosom nincsen. Haládatlan az ember's álnok mindenekben.

Mint roka az törben, farkas az veremben véletlenül béefik: Megfogadtatott, tömlőczben rekesztetett ember miként vajuszik. Halálra íteltetett, és sententziáztatott, igen retteg, sohajt, és soházkodik: Így földre esett ember nehéz betegségében, keservesen szenved, jajgat, és nyögődik.

Kérem az Ur Istent: nyomorult szolgálját segéllyenmeg engemet: Másokot is, az kik
jora

convertat in gaudium: quatenus gaudentes serviamus ipsum; Post hanc miseram vitam donet nobis gloriam. In cœlo cum Sanctis Deum collaudemus.

Domini DEI fiat beneplacitum, quod castigat filium. Nam Sanctum etiam castigavit Jobum, atque probavit illum: An habeat in cœlo, spem in Domino DEO: Est etiam mea fides in DEO. Post hanc miseram vitam, donet nobis gloriam. In cœlo cum Sanctis Deum collaudemus.

Maligni homines, qui te non metuunt: Justitiam deserunt: Doctores spirituales, vitæ magistros impudenter contemnunt: Juxta placitum vivunt: gutturi inserviunt: Nisi convertantur verè peribunt. Juxta plac. &c.

Miserere Deus ignaris populis: Illumina doctrinis: Malum rejiciant: bonum percipiant: tibi bene serviant: Quatenus te jugiter venerentur in mundo: Post mortem latentur tecum in Cœlo. Quatenus te jugiter &c.

Laus, gloria DEO Patri, & Filio, & Spiritui Sancto: In personis trino, in natura uni Omnipotenti Deo. Terræ cœli Creatori, & salutis datori; Omnium bonorum Sancto largitori. Terræ, cœli Creatori & salutis &c.

jóra igyekeznek, legéllyen mindeneket: Méltotassék szívünket örökre fordítani: Mindenkor örömmel szolgáljunk ő néki. Eletünket végezvén, dicsőségben bévigyen; Szentekkel az Istent dicídjuk Mennyekben.

Légyen az Istennek kedves akarattya, hogy fiat sanyargattya: Mert a' Sz. Jobotis probára bocsátta, ugyan csak megpróbálta, hogy ha vané mennyekben reménsége Istenben: De vagyon nekemis hitem Istenben: Eletünköt végezvén, dicsőségbe bévigyen: Szentekkel az Istent dicídjuk Mennyekben.

A' gonosz emberek, kik tőled nem félnek: Igaság ellen törnek. Lelki Tanitokot, jóra oktatókat szemtelenül megvetnek: Kedvek szerént ők élnek: Torkoknak kedveskednek: Hogy ha meg nem térnek bizony elvesznek. Kedvek szerént &c.

Könyörűly Ur Isten, tudatlan népeken: világosítsd szívekben: Hogy gonoszt megvetvén, és a' jot követvén, Legyenek szent kedvedben: Hogy tégedet ez földön szolgálván mindenekben: Vitéssenek Mennyben örök dicsőségben. Hogy tégedet &c.

Dicsíret, dicsőség légyen az Istennek: Atya Fi Szent Léleknek: Az három személynek, állattyában egynek: Föld Meny Teremtőjének: Idvőtség szerzőjének: lelkek szentelőjén k. Minden jók adója Szentséges Istennek. Idvőtség ízerzőjének, lelkek szentel. &c.

Spes nostra in DEO collocanda est.

1. **Q**uos Pater Æthereus dulci est amplexus
amore.

Hos gemitu, & luctu supplicijsq; premit.

2. **Q**uæ Deus humanæ seu sint bona seu mala
vitæ :

Immittit, placido pectore ferre decet.

3. **N**ō homo novit enim quidnā utile quidve pe-
Donec in hoc tristi vivitur exilio. (tendū:

4. **M**ortales miseri res charas atque salutem,
Cum nec pensarent perdere sæpe solent.

5. **M**ortales multi jucundè sæpe quiescunt:
Heu miser in lecto torqueor ipse meo.

6. **O** Sancti quæso vos: intercedite cuncti:
Ut Dominus miserū, sublevet hunc famulū.

7. **C**um miser ærumnis duris affligerer & me
Iratā traheret, fors violenta, manu.

8. **A**uxilium Domini supplex in vota vocabam.
Cassa nec auxilio verba vocantis erant.

9. **A** Domino spes auxilij mihi certa futura est:
Qui terram artificij fecit & astra manu.

10. **A** Domino speranda salus, opus ille salutis:
Solutus habet, vita hinc, non aliunde venit.

11. **M**i Deus ista tuas mea vox ascendat ad aures:
Polliciti serva me ratione tui.

12. **A**fflictus miserè jaceo: miserere jacentis:
Et te hoc pollicitum sis memor esse mihi.

*Mors**Reménségünk Istenben kell helyhez tetnünk.*

1. **A**kiket az örök Atya ISTEN szeret:
Mindeneket nyomoruságokkal illet.

2. **M**iket az emberre bocsát az Ur Isten?
Jokot vagy gonoszokot, mindent béve-
gyen. (néki:

3. **M**ert ember nem tudja, mi hasznos ő
Méglen ez világon szükség lészen élni.

4. **M**inden jó dolgokot nyavalyás emberek:
Mikor nemis gondolnák, hamar elveszt-
nek.

5. **S**okan az emberek kedvesen nyugosznak:
Engem az ágyamban gyötrenék fájdalmak

6. **I**stennek minden Szentí könyörögjete:
Sok nyomoruságok rolam vétessenek.

7. **M**ikor sok fájdalmokkal, sanyargattattá:
Istennek jó völtát segítségül hittam.

8. **M**eghalgatta Isten az én könyörgésem:
Es jó segítségét bocsátotta nekem.

9. **I**stenben helyhez tettem reménségemet:
Ki teremtetted az földet, és Egeket.

10. **I**stentől remélhettyűk mi idvőségünk:
Kitől jora igazgattatik életünk.

11. **U**ram Isten halgasd meg könyörgésemet:
Igired szerént tarcsd meg életemet.

12. **I**gen lenyomattattam, emelyfel engem:
Emlekezzél hogy ezt megigirted nekem.

*C 3**Nem*

Mors non est timenda sed desideranda.

1. **C**ertius est quā mors, quā mors incertius est Ignorant hōines quādo venire solet. (nil)
2. Cum mortis genus & metā nescimus & horā: Ad mortem sese quemq; parare opus est:
3. Serius, aut citiūs metam properamus ad unā Omni ad mortem horā curritur absq; mora.
4. Est comūne mori, mors nulli parcit honori: Nullus tam fortis cui parcant spicula mortis.
5. Omnes majores mors occupat atq; minores: Debilis, & fortis veniunt ad funera mortis.
6. Dives, inops, simili nascuntur lege, simulq; Decedunt nudi, Rex & egenus homo:
7. Mille modis morimur mortales nascimur uno Sunt hominum morbi mille, sed una salus.
8. Dilige tu dominū: mortis non tela nocebunt: Non timet is mortem qui scit amare Deum.
9. Felicem sortem, benè posse occumbere mortē: Orandus Deus est: det bene posse mori.
10. Quotquot sunt artes non est præstantior ulla Quam benè felici discere morte mori.
11. Non mihi sit durum, quod novi me moriturū Nec mortem fletu, nam tecū Christe manebo
12. Jam quis sit rerum finis quæ meta laborum. Hoc operæ pretium noscere grande fuit.
13. Regnum cœlorum requies est plena laborum: Nil ibi deficiet Deus omnibus omnia fiet.

*Auxi-**Nem kel az haláltól félnünk; sőt azt kívánnunk.*

1. **N**incs bizonyosb, és bizonytalanb halálnál Né tudgyák emberek kit mi módó kasszál
2. Minthogy halálunknak idejét né tudgyuk: Mindenkoron készen halálunkot várjuk.
3. Későn vagy hamaréb egy célra sietünk: Minden orában halálhoz közelgetünk.
4. Közönséges halál minden embereknek: Né ked vez szegénynek, sem Fejedelemnek.
5. Nagyókot, kicsineket halál lekasszál: Erőstet, erőtlent verembe tászigál.
6. Gazdag és a szegény egy módon szülnének: Király, koldus meztelen kivitetnek.
7. Egy módon szülnünk: ezer módon halunk Ezer betegségünk, csak egy idvőtségünk.
8. Szeressed az Istent, halál nem árt néked: Nem félsz az haláltól, ha Istent szereted.
9. Bőlcog fors embernek jól tudni meghalni Kérjed az Ur Istent tanitsón jól halni.
10. Nem lehet embernek jelesb mestersége: Ugy tudgyon meghalni légyen idvőssége
11. Ne légyé nehéz neké, hogy megkel halnó: Mert veled Jესusom lészen én lakásom.
12. Mi légyen vége minden fáradságoknak: Szűkseg azt meg tudnunk nekünk halandoknak.
13. Menyország fáradozóknak nyugodalma: Isten lészen ottan mindennek jutalma.

ISTEN

*Auxilium Dei implorandum, eiꝰ obsequium
nostrum offerendum.*

1. **M**ortales multi placidè cùm sæpè quiescunt
Terribili morbo vexor, & afficior.
2. Hebdomadas denas infelix opprimor ecce :
Destituorq; miser viribus ipse meis.
3. Respice me miserere Pater pius esto roganti :
Nam miser ærumnis opprimor immodicis.
4. Affl. ti miserere animi, veniamq; precanti:
Annus : nec miserum deseruisse velis.
5. Respice ad ærumnas miseri: sustolle jacentem
Legis enim nequeo non memor esse tuæ.
6. Me bonitate tuâ foveas ut vivere possim :
Nam mea sunt leges gaudia summa tuæ.
7. Te sine nulla salus sine te mihi nemo redemptor
Mi Deus optatam ne remoreris opem.
8. Ipse vides quod amē tua quod mandata capes-
Da solita vitam pro pietate mihi. (sam:
9. En tua ferventer mandata ego semper amavi:
Vivere justitiæ me fer amore tui. (vixi:
10. Semper amans recti, semper sine crimine
In populo laudes eloquar ipse tuas.
11. Legis jussa tuæ mihi sunt pro carmine dulci;
Donec in hoc tecto corporis exul ago.
12. Pro bonitate tua mecum fac & utere servo:
Et tua me doceas posse statuta sequi.

ISTEN

*ISTEN segétségét kel kérnünk, és néki szolgálá-
tunkot bémutatnunk.*

1. **M**ikor másoknak van kedves nyugodal-
mok :
Engemet gyötrenék kegyetlen fájdalnok.
2. Tíz egész héten nagy gyötrelmekké voltá:
Testi ereimtől igen meg-fosztattam.
3. Tekéncs reám Atyám, könyörűly én rajtá:
Mert nehéz betegségtől elnyomattattam.
4. Vigasztald meg immár kegyeredet lelkem:
Nyomoruságimban kérlek ne hadgy engé.
5. Nézd nyomoruságim : emelyfel engemet:
El nem felejthetem te szent törvényidet.
6. Te nagy jovoltoddal táplállyad életem :
Mert a' te törvényed nagy örömem néké.
7. Nálad nélkül nincsen semmi idvőlségem :
En Istenem nyujcsad segétséged nékem.
8. Látod törvényedet én igen kedvellem :
Te kegyességedért ádgy életet nékem.
9. Parancsolatid buzgosággal szerettem :
Adgyad szerelmedért igazsággal élnem.
10. Igazat szerettem : vétek nélkül éltem :
Népeknek dicfirtidet megbeszéllem.
11. Törvényednek parancsolatit éneklek :
Méglen ez testemben tartatik életem.
12. Te jovoltodért ély velem te szolgáladdal.
Tanics mint élhessek sz. hagyományiddal.

D

1. Térj-

39.
1. Térj meg Magyar Nemzet régi igaz Hítre:
Készítsd magadot Isten kegyelmére.

4. Hogyha megmaradsz az Eretnekségekben:
Bizony soha nem lehetsz Isten kedvében.

3. De minek utánna Eretnekségeket
Bévdted: vesztetted Istennek kegyelmét.

2. Midőn régi igaz Hítet megtartottad:
Sok ellenségedet gyakran megrontottad.

V E G E.

PRETIOSA
MARGARITA.

Idest:

VITA SANCTÆ
MARGARITÆ
UNGARÆ VIRGINIS,

Magna cum diligentia, ex proprio
ejusdem Officio, & celebrium Autho-
rum scriptis, jam pridem impressis, concin-
nata, in lucemq; edita: Quatuor Sermoni-
bus, quorum duo continent Vitam ejus:
alij autem duo Miracula, in Vita, atq;
post mortem ejus patrata.

AUTHORE
ANDREA ILLYES
Episcopô Transylvaniæ.

TYRNAVIÆ, Typis Academicis, Anno 1707.